

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน*

THE COMMUNITY EMPOWERMENT PROCESS FOR SUSTAINABLE WATER RESOURCE MANAGEMENT

ประสาน เจริญศรี¹, ณปภัช พัชรกรโชติ² และ บรรณวัชร พลคำ³

Prasan Charoensri¹, Napaphat Patcharakornchot² and Bannawat Polcum³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี¹⁻³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chonburi Buddhist College, Thailand¹⁻³

Corresponding Author's Email: Saokum.sai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน โดยเน้นว่าการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง การบูรณาการหลักการบริหารตามแนวคิดขององรี ฟาโย ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เข้ากับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้ง 6 ด้าน ช่วยให้การดำเนินงานด้านน้ำมีโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นระบบ และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน กระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน จัดองค์กร ขับเคลื่อนกิจกรรม ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการติดตามและควบคุมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ครอบคลุมการจัดการน้ำ อุบโภคบริโภค ความมั่นคงน้ำภาคการผลิต การรับมือปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัย การจัดการคุณภาพน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการบริหารจัดการเชิงระบบ ผลจากการประยุกต์ใช้หลัก POCCC ทำให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถตัดสินใจบนฐานข้อมูลและความรู้ในพื้นที่ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างเหมาะสม ลดความขัดแย้ง เพิ่มความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำ และลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม น้ำแล้ง และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม องค์ความรู้ที่ได้รับสะท้อนว่า ความยั่งยืนของการจัดการทรัพยากรน้ำจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง เมื่อชุมชนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการและได้รับการเสริมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

* Received 8 January 2026; Revised 17 January 2026; Accepted 20 January 2026

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน, ความเข้มแข็งชุมชน, การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

Abstract

This academic article aims to examine the process of community empowerment for sustainable water resources management, emphasizing that the development of community capacity is the core foundation for effective and continuous water management. The integration of Henri Fayol's management principles, Planning, Organizing, Commanding, Coordinating, and Controlling with the national Water Resources Management Master Plan covering six strategic dimensions provides a clear and systematic operational framework and promotes participation from all sectors within the community. This integrated process enables communities to play a central role from the stages of collective thinking and planning, organizational structuring, and activity implementation, to coordination with relevant agencies and continuous monitoring and control in accordance with local contexts. It comprehensively addresses domestic water supply, water security for productive sectors, flood and disaster management, water quality management and conservation, watershed forest restoration, and systematic governance mechanisms. The application of the POCCC principles strengthens community cohesion, clarifies roles and responsibilities, fosters collective learning, and supports evidence-based decision-making grounded in local knowledge. As a result, water-related problems can be addressed more appropriately, conflicts are reduced, water security is enhanced, and risks associated with floods, droughts, and water quality degradation are mitigated. The knowledge generated from this study demonstrates that sustainable water resources management can be genuinely achieved when communities are positioned at the center of governance and are empowered through structured and continuous processes.

Keywords: Community Empowerment, Community Strength, Water Resources Management

บทนำ

พลังอำนาจของชุมชน กล่าวถึง ความสามารถของคนในชุมชนในการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างมีเป้าหมายและยั่งยืน พลังอำนาจนี้เกิดจากการตระหนักรู้ในคุณค่า ศักยภาพ และทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ ทั้งด้านบุคคล ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม เมื่อสมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีโอกาสมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นเจ้าของร่วมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พลังอำนาจของชุมชนยังสะท้อนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผน และกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ นอกจากนี้ การสร้างพลังอำนาจของชุมชนยังช่วยลดการพึ่งพาภายนอก เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ และเพิ่มศักยภาพในการต่อรองกับหน่วยงานภายนอกอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่และพัฒนาได้อย่างมั่นคง สมดุล และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (นภาพรณ์ หะวานนท์ และคณะ, 2550) การจัดการน้ำที่ยั่งยืน ถือเป็นกระบวนการวางแผน การใช้ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความต้องการใช้น้ำของมนุษย์ ระบบนิเวศ และความสามารถในการฟื้นตัวของแหล่งน้ำในระยะยาว แนวคิดนี้มุ่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมครอบคลุมทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้ทรัพยากรน้ำสามารถรองรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการน้ำที่ยั่งยืนมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินงานร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้สมัยใหม่ นอกจากนี้ ยังเน้นการป้องกันและลดความเสี่ยงจากปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และการเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) เมื่อมีการจัดการน้ำอย่างมีระบบและต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำ เพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในปัจจุบัน คือ การขาดพลังอำนาจและความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การตัดสินใจและการดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำยังคงพึ่งพาหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก ชุมชนจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการน้ำอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และกำหนดแนวทางแก้ไขได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งโครงสร้างการบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นยังขาด

ความต่อเนื่องและการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ส่งผลให้การจัดการน้ำเกิดความซ้ำซ้อน ไม่สอดคล้องกัน และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่ซับซ้อน เช่น น้ำท่วม น้ำแล้ง และคุณภาพน้ำที่เสื่อมโทรมได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การขยายตัวของชุมชนเมือง และการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่สมดุล ยังซ้ำเติมให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อชุมชนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ (กรมชลประทาน, 2567) จึงทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในระยะยาว ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ คือ การได้รูปแบบหรือกระบวนการเชิงระบบที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยตนเองอย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำ วางแผน และตัดสินใจร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรน้ำ รวมถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า ทั้งนี้จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม สามารถลดปัญหาความขัดแย้งด้านการใช้น้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วม น้ำแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำได้ดียิ่งขึ้น ในเชิงวิชาการ ผลการศึกษาจะช่วยสร้างองค์ความรู้และแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงด้านน้ำ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ “อำนาจ” และ “อำนาจชุมชน”

คำว่า “อำนาจ” เป็นความสามารถหรือศักยภาพของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรในการกำหนดทิศทาง ตัดสินใจ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม กระบวนการ หรือผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อำนาจอาจเกิดจากหลายแหล่ง เช่น ตำแหน่งหน้าที่ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทรัพยากร ความชอบธรรมทางสังคม หรือการยอมรับจากผู้อื่น ในบริบททางสังคม อำนาจไม่ได้หมายถึงการบังคับหรือควบคุมเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความสามารถในการสร้างความร่วมมือ การชักจูง และการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อำนาจจึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดระเบียบสังคม การบริหารจัดการ และการพัฒนา เมื่ออำนาจถูกใช้อย่างเหมาะสม โปร่งใส และเป็นธรรม จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความไว้วางใจ และความยั่งยืนให้กับบุคคล องค์กร และชุมชนในระยะยาว Max Weber นักสังคมวิทยาผู้เรืองนามได้ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า อำนาจคือความน่าจะเป็นที่บุคคลคนหนึ่งซึ่งมีสัมพันธภาพทางสังคมกับบุคคลอื่นในลักษณะที่ สามารถทำให้ความมุ่งมาด

ปรารถนาของเขาเป็นผลได้โดยปราศจากการต่อต้าน (Henderson and Talcott Parsons, 1947) French and Raven (1960) กล่าวถึงอำนาจว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ความคิด ทักษะคติ จุดมุ่งหมาย ความต้องการ ค่านิยมและอื่น ๆ Knezevich (1984) ให้แนวคิดที่ว่า อำนาจ หมายถึง การเป็นเจ้าของหรือ ผู้ครอบครอง ทรัพยากรทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรทางกายภาพ บุคคล เศรษฐกิจ สังคม หรือทาง จิตวิทยาซึ่ง บุคคลอื่นอยากจะได้ ดังนั้นบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพยากรจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือ คนอื่น ๆ เหล่านี้ Fred Luthans (1986) ให้ความหมายของอำนาจว่า อำนาจก็คืออำนาจหน้าที่ที่ไม่เป็นทางการนั่นเอง

นักจิตวิทยาสังคมชื่อ French และ Raven (French and Raven, 1960) ได้ศึกษาและอธิบายถึง แหล่งที่มาของอำนาจ 5 ประเภทคือ 1) อำนาจในการให้รางวัล 2) อำนาจในการขู่บังคับ 3) อำนาจอันชอบธรรม 4) อำนาจในการอ้างอิง และ 5) อำนาจจากความเชี่ยวชาญ ในขณะที่ Hoy และ Miskel (Hoy W.K. & Miskel, 2001) ได้สรุปผลจากการศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งที่มาของอำนาจไว้ 5 แหล่ง คือ 1) อำนาจอ้างอิง 2) อำนาจจากความเชี่ยวชาญ 3) อำนาจกฎหมาย 4) อำนาจให้รางวัล 5) อำนาจบังคับ สำหรับการเกิดขึ้นของ “อำนาจ” นักวิชาการของไทยอย่าง รสสุคนธ์ พหลเทพ (2546) กล่าวว่า แหล่งที่มาของอำนาจมาจาก สิ่งต่อไปนี้ 1) อำนาจมาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สังคมไทยยอมรับผู้มีฐานะ หรือมีเงินเป็นอัน มาก เงินหรือทรัพย์สินสมบัติจะทำฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 2) อำนาจที่เกิดจากความจริงใจ 3) อำนาจเกิดจากการยึดมั่นในหลักศาสนา หรือความมียุติธรรม 4) อำนาจจากขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมในสังคมนั้น ๆ 5) อำนาจการเมืองในองค์กร 6) อำนาจการรัฐสถาการณ์ และ 7) อำนาจเกิดจากการรับรู้ปัญหาลวงหน้า

สำหรับ คำว่า “อำนาจของชุมชน” คือ ความสามารถร่วมกันของคนในชุมชนในการ กำหนดทิศทาง ตัดสินใจ และดำเนินการจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างเป็นระบบ อำนาจนี้เกิดจากการรวมพลังของสมาชิก การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคม และการยอมรับร่วมกันในกติกาและเป้าหมายของชุมชน เมื่อชุมชนมีอำนาจ จะสามารถต่อรอง ประสานความร่วมมือ และบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม สะท้อนความเป็นเจ้าของร่วม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน (Adrian Wilkinson, 1998) นักวิชาการบางสำนักกล่าวถึง อำนาจของชุมชน ว่าเป็นกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนร่วมกัน เรียนรู้ สร้างความตระหนัก และพัฒนาศักยภาพในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติ เพื่อจัดการทรัพยากรและแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ภายใต้บริบทและเป้าหมายร่วมกัน (บุผาชาติ จันทร์หอม, 2564) บางสำนักกล่าวว่า อำนาจของชุมชน หมายถึง ความสามารถเชิงโครงสร้างที่เกิดจากความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ผู้นำ เครือข่าย และกติกาทางสังคม ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การต่อรอง และการกำหนดทิศทางการพัฒนา ทำให้ชุมชน

สามารถบริหารจัดการทรัพยากรและสร้างความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน (Belinda E. Puetz, 1988)

เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของอำนาจชุมชน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น เพราะเป็นกลไกที่ทำให้คนในชุมชนสามารถกำหนดทิศทางและตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและทรัพยากรของตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อชุมชนมีอำนาจ จะเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่มากขึ้น นอกจากนี้ อำนาจชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคม ลดการพึ่งพาภายนอก และเพิ่มศักยภาพในการประสานความร่วมมือและต่อรองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากร การป้องกันปัญหา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Lashley C., 2001) สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศที่กล่าวถึง อำนาจชุมชนมีความสำคัญในฐานะรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะช่วยให้ชุมชนสามารถรวมพลังความคิดและการปฏิบัติของสมาชิกในการจัดการปัญหาและทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อคนในชุมชนมีโอกาสมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเกิดความเข้าใจร่วม ความไว้วางใจ และความสามัคคี ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน อำนาจชุมชนยังช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชน และเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนในระยะยาว (Scott C.D. & Jaffe D.T., 1991)

จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปได้ว่า อำนาจชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อำนาจชุมชนมิได้เกิดจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เกิดจากการรวมพลังของสมาชิกในชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับองค์ความรู้สมัยใหม่ ความเข้มแข็งของผู้นำและองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือและขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกช่วยเสริมศักยภาพในการสนับสนุนทรัพยากรและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพิ่มเติม

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่กำหนดและบำรุงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของบุคคล เพื่อให้มีการดำเนินงานในภารกิจนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (Harold Karold and Heing Wehrich, 1988) องค์การ ที่เกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมที่คนทำงานร่วมกันจะได้ปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระบวนการการเข้าไปดูผลงานในด้านต่างๆ จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่อันจะทำให้การจัดการงานนั้นๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (สุรพล สุยะพรหม และคณะ, 2555) การจัดการเป็นศิลปะ ของการใช้บุคคลอื่นทำงาน ให้แก่องค์กร โดยการตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และจัด โอกาสให้เขาเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน (พยอม วงศ์สารศรี, 2542) การจัดการเป็นการติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมี ประสิทธิภาพ โดยองค์การหรือบุคคลที่ร่วมงานกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ผู้จัดการมีบทบาทต่อ ความสำเร็จขององค์การซึ่งการเป็นผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับนั้นไม่ได้มาจากพรสวรรค์เพียงอย่าง เดียวแต่สามารถฝึกฝนกันได้ เพราะการบริหารจัดการ คือ การให้คนทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนด (สมภพ ระวังทุกข์, 2554) รวมถึงการกำกับองค์กรหรือหน่วยงานขององค์กรโดยใช้กระบวนการทางจัดการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การชี้แนะ และการควบคุม ซึ่งเป็นกระบวนการของการออกแบบ และการรักษาสภาพแวดล้อม ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ(Wehrich, H., & Koontz, H, 2005)

นักวิชาการบางส่วน กล่าวว่า หลักการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือ การปฏิบัติงานใดๆ ของ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และ หน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่อง ต่างๆ อันได้แก่ การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) การบริหารงานทั่วไป (Management) และการบริหาร จริยธรรม (Morality) เช่นนี้ เป็นการนำปัจจัย ที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารที่เรียกว่า 5 M แต่ ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายและการ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2549) การบริหารงาน ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบผู้นำโครงสร้างระบบราชการและหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กร แห่งหนึ่ง สามารถนำมาประยุกต์ไปใช้กับองค์กร เรียกว่า วิธีที่ดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารในแต่ละ องค์กรจะเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่มีหลักสากลใดที่ สามารถ ใช้ได้กับทุกปัญหา ผู้บริหารต้องศึกษาการบริหาร โดยมีประสบการณ์จากกรณีศึกษา (case study) จำนวนมาก และวิเคราะห์ว่าวิธีการใดที่สามารถใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ (สมยศ นาวิการ , 2551) การจัดการนั้นมีการกำหนดให้ผู้บริหารขององค์กรจะต้องทำหน้าที่ของการจัดการ ซึ่ง ใน ต้นศตวรรษที่ 20 อองรี ฟาโย (Henri Fayol) ชาวฝรั่งเศสเป็นคนแรกที่ได้เสนอไว้ว่า ผู้บริหารจะต้อง ทำหน้าที่ 5 ประการ คือ การวางแผน(Planning) การจัดองค์กร(Organizing) การสั่งการ (commanding) การประสานงาน(coordinating) และการควบคุม(controlling) (วิรัช สงวนวงษ์วาน, 2553)

สำหรับคำว่า “ทรัพยากรน้ำ” ถือเป็นแหล่งน้ำและปริมาณน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และจากการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต การอุปโภคบริโภค การเกษตร อุตสาหกรรม และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ทรัพยากรน้ำครอบคลุมทั้งน้ำผิ

ดิน น้ำใต้ดิน น้ำฝน และแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรน้ำถือเป็น ทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หากมีการใช้และ บริหารจัดการอย่างเหมาะสม จะช่วยสร้างความมั่นคงด้านน้ำ ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และ สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว(รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2549)

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงเป็นกระบวนการวางแผน การจัดสรร การใช้ การ อนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้การใช้น้ำเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์ ระบบนิเวศ และศักยภาพของ แหล่งน้ำในพื้นที่ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การบูรณาการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การกำหนดกติกาและแนวทางการใช้น้ำอย่าง เหมาะสม ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เมื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว จากการศึกษา แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ (ปี พ.ศ. 2561-2580) สามารถแสดง รายละเอียด ประกอบด้วย 1) การจัดการน้ำอุปโภค บริโภค มีเป้าประสงค์ในการจัดหาน้ำ สะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน 2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต มี เป้าประสงค์เพื่อพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบส่งน้ำใหม่ให้เต็มศักยภาพ 3) การจัดการน้ำ ท่วมและอุทกภัย มีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การจัดระบบป้องกันน้ำ ท่วมชุมชนเมือง 4) การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน 5) การอนุรักษ์ฟื้นฟู สภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม และป้องกันการพังทลายของดิน มีเป้าประสงค์เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู พื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม การป้องกัน และ 6) การบริหารจัดการ มีเป้าประสงค์โดยการ ขับเคลื่อนการดำเนินการให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผน แม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี

กล่าวโดยสรุปการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งเน้นการ วางแผน การจัดสรร การใช้ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย ความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการใช้น้ำของมนุษย์ ระบบนิเวศ และศักยภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ข้อมูล เทคโนโลยี และนวัตกรรมสนับสนุนการตัดสินใจ ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความ มั่นคงด้านน้ำ คุณภาพชีวิตที่ดี และความยั่งยืนของประเทศในระยะยาว

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน

จากการศึกษาแนวคิดของ อองรี ฟาโย (Henri Fayol) ชาวฝรั่งเศสเป็นคนแรกที่ได้เสนอไว้ว่าผู้บริหารจะต้อง ทำหน้าที่ 5 ประการ คือ การวางแผน(Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (commanding) การประสานงาน(coordinating) และการควบคุม (controlling) ประกอบกับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ (ปี (พ.ศ. 2561-2580) ผู้เขียนจึงนำมาจัดทำกระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน ดังนี้

1. การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างพลังอำนาจของชุมชน โดยมุ่งให้ชุมชนสามารถกำหนดทิศทางและควบคุมการจัดหาน้ำสะอาดและน้ำสำรองให้เพียงพอและปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสมกับบริบทชุมชน ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ คณะกรรมการประปาชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ใช้น้ำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งร่วมกันกำหนดแนวทางและกติกาดำเนินการน้ำ กลไกการตัดสินใจอาศัยเวทีประชาคม การประชุมคณะกรรมการน้ำ การใช้ข้อมูลคุณภาพน้ำและปริมาณการใช้น้ำประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการกำหนดกติกาการใช้น้ำร่วมกันของชุมชน ตัวชี้วัดผลลัพธ์พิจารณาจากการเข้าถึงน้ำสะอาดของครัวเรือน ความต่อเนื่องของระบบประปาชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และความโปร่งใสในการบริหารจัดการน้ำ

2. การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิตเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและกิจกรรมการผลิตอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงฤดูกาล ศักยภาพแหล่งน้ำ และความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำ ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้น้ำภาคการผลิต ผู้นำชุมชน องค์กรผู้ใช้น้ำ และหน่วยงานด้านการเกษตรและชลประทาน กลไกการตัดสินใจ ใช้การวางแผนร่วมกันของกลุ่มผู้ใช้น้ำ การจัดสรรน้ำตามข้อตกลงชุมชน และข้อมูลด้านปริมาณน้ำ ผลผลิต และความเสี่ยงภัยแล้งเป็นฐานการตัดสินใจ ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ได้แก่ ความเป็นธรรมในการจัดสรรน้ำ ความต่อเนื่องของการผลิตทางการเกษตร ระดับความร่วมมือของกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการลดความเสียหายจากการขาดแคลนน้ำ

3. การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยเป็นกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการรับมือและลดผลกระทบจากภัยพิบัติทางน้ำ โดยเน้นการเตรียมความพร้อมและการตัดสินใจเชิงพื้นที่อย่างทันท่วงที ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ คณะทำงานฝ่ายระวังอุทกภัย ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กลไกการตัดสินใจอาศัยข้อมูลพื้นที่เสี่ยง ระบบแจ้งเตือน เวทีวางแผนรับมือภัย และการสั่งการผ่านโครงสร้างชุมชนในภาวะฉุกเฉิน ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ได้แก่ ระดับความพร้อมของชุมชน ความรวดเร็วในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ ความเสียหายที่ลดลง และการนำบทเรียนหลังภัยมาปรับปรุงแผนงาน

4. การจัดการคุณภาพน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ชุมชนมีอำนาจในการดูแลแหล่งน้ำและรักษาสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ กลุ่มเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ผู้นำชุมชน หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลไกการตัดสินใจ ใช้ข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ การรายงานจากชุมชน และการกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษร่วมกัน ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ได้แก่ ระดับคุณภาพน้ำ การลดแหล่งกำเนิดมลพิษ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการฟื้นฟูแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม

5. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและการป้องกันการพังทลายของดิน เป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต้นน้ำ โดยเริ่มจากการวางแผนร่วมกันในการสำรวจและกำหนดพื้นที่ป่าต้นน้ำที่ต้องได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำเป็นกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงของทรัพยากรน้ำในระยะยาว ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ เครือข่ายชุมชนต้นน้ำ ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มอาสาสมัคร และหน่วยงานด้านป่าไม้ กลไกการตัดสินใจ อาศัยการสำรวจพื้นที่ร่วมกัน การกำหนดเขตอนุรักษ์ กติกาชุมชน และแผนฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ได้แก่ พื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู ความลดลงของการพังทลายของดิน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมอนุรักษ์

6. การบริหารจัดการเป็นกระบวนการสนับสนุนและบูรณาการการจัดการทรัพยากรน้ำทุกด้านให้เกิดเอกภาพ โดยเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจเชิงนโยบายระดับพื้นที่ ผู้มีอำนาจตัดสินใจหลัก ได้แก่ คณะกรรมการน้ำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคีเครือข่าย กลไกการตัดสินใจ ใช้การประชุมร่วม การบูรณาการข้อมูลทรัพยากรน้ำ และการดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายและแผนแม่บท ตัวชี้วัดผลลัพธ์ ได้แก่ ความโปร่งใสของการบริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ประสิทธิภาพการประสานงาน และการใช้ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน เป็นการบูรณาการแนวคิดการบริหารตามหลัก POCCC ขององรี ฟาโย เข้ากับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้ง 6 ด้าน โดยเน้นให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการวางแผน จัดองค์กร สังกการ ประสานงาน และควบคุมการดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ

ข้อจำกัดของการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

แม้การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนจะเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน แต่ในการปฏิบัติจริงยังเผชิญข้อจำกัดและความท้าทายหลายประการ

ประการแรก คือ ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและอำนาจรัฐ โดยเฉพาะกฎหมาย นโยบาย และกลไกการบริหารจัดการน้ำที่ยังคงรวมศูนย์ ทำให้บทบาทของชุมชนถูกจำกัดอยู่ในระดับ การมีส่วนร่วมเชิงรับ มากกว่าการมีอำนาจตัดสินใจอย่างแท้จริง ส่งผลให้กระบวนการ เสริมสร้างพลังอำนาจไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

ประการที่สอง คือ ความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ทั้งด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ อธิปไตยทางสังคม และการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งอาจทำให้การมีส่วนร่วมถูกครอบงำโดยกลุ่มผู้นำหรือ กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม ส่งผลให้ “พลังอำนาจของชุมชน” ไม่ได้กระจายอย่างเท่าเทียม และ ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในในระยะยาว

ประการที่สาม คือ ความเสี่ยงในการประยุกต์ใช้แนวคิด POCCC ในลักษณะเชิง พิธีกรรม กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนเพียงเพื่อให้เป็นไปตามโครงการหรือเอกสาร นโยบาย โดยขาดการเชื่อมโยงกับการตัดสินใจจริง การเรียนรู้ร่วมกัน และการเปลี่ยนแปลงเชิง โครงสร้าง ทำให้กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจกลายเป็นเพียงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ มิใช่ กลไกการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

ประการสุดท้าย คือ ความขัดแย้งเชิงอำนาจระหว่างรัฐกับชุมชน ซึ่งมักเกิดจากความ แตกต่างของเป้าหมาย วิธีคิด และระดับอำนาจในการกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรน้ำ หากขาดกลไกการสื่อสาร การเจรจา และความไว้วางใจร่วมกัน อาจทำให้ความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและชุมชนไม่สามารถพัฒนาไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบมีส่วนร่วมอย่าง แท้จริงได้

โดยสรุป การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำเป็นต้องตระหนักถึงข้อจำกัดและความท้าทายดังกล่าวควบคู่ไปกับการพัฒนาแนวทางเชิง กลไกที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจ การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความสมดุลของอำนาจ ระหว่างรัฐกับชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในเชิงโครงสร้างและเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน” นำมาสู่องค์ความรู้ที่ได้รับ จึงเป็นการบูรณาการแผนแม่บทการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ 6 ด้าน ร่วมกับหลักการบริหาร POCCC ซึ่งให้เห็นว่า การสร้างพลังอำนาจ ของชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน กระบวนการ ดังกล่าวทำให้ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ไปจนถึงการ ติดตามประเมินผลในทุกมิติของการจัดการน้ำ ทั้งด้านอุปโภคบริโภค ภาคการผลิต การรับมือ วิกฤตภัย การดูแลคุณภาพน้ำ การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และการบริหารจัดการเชิงระบบ การ ประยุกต์ใช้ POCCC ทำให้การดำเนินงานของชุมชนมีโครงสร้างชัดเจน เกิดการจัดองค์กร การ นำ การประสานเครือข่าย และการควบคุมที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ชุมชนเกิดอำนาจจากความรู้

การรวมกลุ่ม และการตัดสินใจร่วมกัน สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงบริบทพื้นที่ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำในระยะยาว องค์ความรู้ที่สะท้อนว่าความยั่งยืนของการจัดการน้ำจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง เมื่อชุมชนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการและได้รับการเสริมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

บทสรุป

การศึกษากระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักการบริหารตามแนวคิดของออริ ฟาโย (POCCC) เข้ากับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้ง 6 ด้าน ช่วยให้การดำเนินงานมีโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นระบบ และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ชุมชนสามารถร่วมกันวางแผน จัดองค์กร ขับเคลื่อน ประสานความร่วมมือ และติดตามควบคุมการดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงด้านน้ำ ลดความเสี่ยงจากปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนของชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนในระยะยาว กระบวนการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยั่งยืน เป็นแนวทางที่มุ่งเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้ ความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อร่วมของคนในชุมชน ให้สามารถจัดการทรัพยากรน้ำของตนเองได้อย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ กระบวนการดังกล่าวอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตั้งแต่ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปจนถึงหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2567). รายงานสรุปสถานการณ์น้ำจังหวัดชลบุรี ปี 2566. กรุงเทพมหานคร: กรมชลประทาน.
- นภาพรณ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จิระเดชากุล และสุรวุฒิ ปัดไธสง. (2550). ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- บุผาชาติ จันทรหอม. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการน้ำสู่ความยั่งยืน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(6), 340-356.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: พรวนการพิมพ์.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.

- รสสุคนธ์ พหลเทพ. (2546). ความเป็นผู้นำเป้าหมาย และพลังอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). การบริหารจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ทรัพย์เพิ่มการพิมพ์.
- วิรัช สงวนวงษ์วาน. (2553). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สมภพ ระงับทุกข์. (2554). องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: เกศินี.
- สมยศ นาวีการ. (2551). การบริหารกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2560). แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย (ปี พ.ศ. 2561 – 2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.
- สุรพล สุยะพรหม และคณะ. (2555). พื้นฐานทางการจัดการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Henderson A M. and Talcott Parsons. (1947). Max Weber: The Theory of Social and Economic Organization. New York: Free Press.
- Adrian Wilkinson. (1998). Empowement: Theory and Practice. Personnel review, 27(1), 178-188.
- Belinda E. Puetz. (1988). Empowerment in Occupational Health Nursing: Wielding Power through Expertise. AAOHN Journal, 36(12), 54-67.
- Lashley C. (2001). Empowerment: HR Strategies for Service Excellence. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Scott C.D. & Jaffe D.T. (1991). Empowerment : Building a Committed Workforce. California : Kogan Page.
- Fred Luthans. (1986). Organizational Behavior. New York: McGraw-Hill Book Com.
- Harold Karold and Heing Wehrich. (1998). Management. Singapore: Mc Graw-Hill Book Company.
- Hoy W. K. & Miskel. (2001). Education administration: Theory research and practice. New York: MaGraw-Hill.C. G.
- French J.P. & Raven B. (1960). The bases of social power. New York: Harper and Row.
- Knezevich S.J. (1984). Administration of public education. New York: Harper & Row.
- Wehrich H. & Koontz H. (2005). Management: A Global Perspective. 11th ed., New York: Wehrich & Koong.